

Briselē, 2025. gada 8. septembrī
(OR. en)

12601/25

COASI 95
ASIE 30
CFSP/PESC 1308
PE 60
WTO 71
COHOM 137
ECOFIN 1142
MACAO 1

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2025. gada 8. septembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	JOIN(2025) 18 final
Temats:	KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI Makao īpašās pārvaldes apgabals 2024. gada ziņojums

Pielikumā ir pievienots dokuments JOIN(2025) 18 final.

Pielikumā: JOIN(2025) 18 final

EIROPAS
KOMISIJA

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 8.9.2025.
JOIN(2025) 18 final

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Makao īpašās pārvaldes apgabals

2024. gada ziņojums

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

MAKAO ĪPAŠĀS PĀRVALDES APGABALS:

2024. GADA ZIŅOJUMS

KOPSAVILKUMS

Kopš Makao nodošanas Ķīnas Tautas Republikai (ĶTR) 1999. gadā Eiropas Savienība (ES) un tās dalībvalstis ir cieši sekojušas līdz politiskajiem un ekonomiskajiem notikumiem Makao īpašās pārvaldes apgabalā (ĪPA), kas risinājušies atbilstīgi principam “viena valsts, divas sistēmas”. ES atbalsta šo principu un tā īstenošanu saskaņā ar Pamatlikumu, kura mērķis ir nodrošināt, lai dzīvesveids, tiesiskums un pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzība Makao paliktu nemainīga līdz 2049. gadam.

Saskaņā ar Eiropas Parlamentam 1999. gadā pausto apņemšanos Komisija un Augstais pārstāvis / priekšsēdētāja vietnieks nāk klajā ar gada ziņojumu par norisēm Makao. Gadu gaitā cita starpā īpaša uzmanība ir pievērsta principa “viena valsts, divas sistēmas” īstenošanai un Makao autonomijai, kā norādīts Pamatlikumā.

Šis ir 25. ziņojums – par 2024. gadu. Politiskā ziņā šajā gadā turpināja pasliktināties situācija autonomijas un pamatbrīvību un tiesību jomā, kas jāaizsargā vismaz līdz 2049. gadam. Šo gadu iezīmēja šādi notikumi: i) divi tiesību aktu grozījumi, lai īstenotu doktrīnu “patrioti, kas valda Makao”, vēl vairāk ierobežojot plurālistisku viedokļu paušanu Makao, un ii) ĪPA sestā termiņa valdības veidošana, ko vada *Sam Hou Fai*, pirmais kontinentālajā daļā dzimušais izpildvaras vadītājs.

Makao iekšzemes kopprodukts (IKP) 2024. gadā pieauga par 8,8 %. Tas bija otrais secīgais izaugsmes gads, taču ekonomikai vēl nav pilnībā atguvusies līdz līmenim, kāds bija pirms Covid-19 pandēmijas. Ekonomikas izaugsmi veicināja tūristu, kuri ceļo uz Makao, skaita pieaugums un ar to saistītie ieņēmumi no azartspēlēm. 2024. gadā Makao apmeklēja 34,9 miljoni cilvēku, un tas ir par 24 % vairāk nekā iepriekšējā gadā, bet mazāk nekā 2019. gadā, kad Makao apmeklēja 39,4 cilvēki. Viesi lielākoties ir no kontinentālās Ķīnas un Honkongas.

ES bija Makao otrā lielākā preču tirdzniecības partnere gada laikā, veidojot 26,6 % no Makao kopējā tirdzniecības apjoma un tirdzniecības pārpalikumu par labu ES. ES bija ĪPA ceturtais lielākais ārvalstu tiešo ieguldījumu avots (2023. gads, pēdējais gads, par kuru pieejami dati).

I. Politiskās un sociālās norises

2024. gads bija 25. gads, kopš Portugāle nodeva Makao Ķīnas Tautas Republikai. 1987. gadā parakstītajā Ķīnas un Portugāles kopīgajā deklarācijā ir noteikts, ka Makao sociālajai un ekonomiskajai sistēmai, kā arī dzīvesveidam būtu jāpaliek nemainīgam vismaz 50 gadus saskaņā ar principu “viena valsts, divas sistēmas”. Deklarācijā ir paredzēts arī princips “Makao valda Makao tauta”, kā arī tas, ka jānodrošina Makao kā ĪPA “augsts autonomijas līmenis”.

Tiesību aktu grozījumi, ar kuriem īsteno doktrīnu “Makao valda patrioti”

Makao pieņēma jaunus tiesību aktus, lai īstenotu politisko doktrīnu “Makao valda patrioti”, proti, grozījumus Makao īpašās pārvaldes apgabala Leģislatīvās asamblejas vēlēšanu likumā un grozījumus Likumā Nr. 4/1999, kas ir Likums par zvērestiem stājoties amatā. Jaunie tiesību akti vēl vairāk ierobežo plurālistisku viedokļu paušanu gan politikā, gan sabiedrībā.

Ar grozīto Vēlēšanu likumu, kas pieņemts 11. aprīlī, tika ieviesti papildu pārbaudes mehānismi Leģislatīvās asamblejas vēlēšanās. Makao Nacionālās drošības komiteja tagad var sniegt “juridiski saistošus atzinumus” Vēlēšanu lietu komisijai, nosakot, vai kandidāti piemēro Pamatlikumu un apņemas būt uzticīgi Makao ĪPA. Lēmumu nevar pārsūdzēt tiesā.

Nacionālās drošības komiteja izveidota 2018. gadā saskaņā ar Nacionālās drošības likumu. Tās priekšsēdētājs ir izpildvaras vadītājs, padomnieks nacionālās drošības jautājumos ir Pekinas Sadarbības biroja Makao direktors, bet vēl divi Sadarbības biroja locekļi ir tehniskie padomnieki nacionālās drošības jautājumos. Jaunie noteikumi nodrošina centrālajai valdībai tiešu ietekmi uz Makao vietējā likumdevēja vēlēšanām.

Likumprojektā par Leģislatīvās asamblejas vēlēšanu sistēmu ir noteikti septiņi kritēriji, kas Nacionālās drošības komitejai jāņem vērā, pārbaudot kandidāta tiesības kandidēt vēlēšanās. Ja tiek konstatēts, ka kāds no kandidātiem neievēro Makao Pamatlikumu vai nav apņēmis būt uzticīgs Ķīnas Tautas Republikas Makao ĪPA, viņam ir aizliegts kandidēt vēlēšanās piecus gadus. Atbilstoši šim grozījumam citu personu mudināšana nebalsot, tukšu balsošanas biļetenu nodošana un biļetena sabojāšana tiek uzskatīta par pārkāpumu, par kuru maksimālais sods ir brīvības atņemšanas uz trīs gadiem.

Tikmēr grozījumi Likumā Nr. 4/1999, kas ir Likums par zvērestiem, stājoties amatā, un kas pieņemts 21. maijā, paredz, ka Izpildvaras vadītāja vēlēšanu komitejas locekļiem ir jānodod zvērests, paužot apņemšanos ievērot Makao Pamatlikumu un būt uzticīgiem Makao ĪPA. Grozījumi arī paredz, ka zvērestam ir jābūt “godprātīgam” un “svinīgam”.

Septembrī Izglītības un jaunatnes birojs sāka izmantot mācību materiālus par valsts drošību, aptverot visus izglītības līmeņus no pirmsskolas līdz augstākajai izglītībai.

Sestā termiņa ĪPA valdības veidošana

Leģislatīvā asambleja 2023. gadā pieņēma grozījumus Likumā Nr. 3/2004, kas ir Izpildvaras vadītāja vēlēšanu likums, ar kuriem cita starpā tika ieviesta kandidātu valsts drošības pārbaudes procedūra, lai nodrošinātu, ka “Makao valda patrioti”. Saskaņā ar jaunajiem noteikumiem Galīgās apelācijas tiesas bijušais priekšsēdētājs *Sam Hou Fai*, kurš bija vienīgais kandidāts, 13. oktobrī ieguva 394 balsis no 400 Vēlēšanu komitejas locekļu balsīm. *Sam Hou Fai* kļuva par pirmo kontinentālajā Ķīnā dzimušo ĪPA līderi¹, rosinot jautājumus par to, vai joprojām ir spēkā princips “Makao valda Makao tauta”.

Izpildvaras vadītāja vēlēšanu process sākās ar Vēlēšanu komitejas izveidi, kurā bija 400 locekļi, un 344 no tiem netieši ievēlēja kvalificētu uzņēmumu un sociālo grupu pārstāvjus. No aptuveni 686 600 iedzīvotājiem balsot varēja tikai 6265 personas. 2024. gadā tikai divas apakšnozares saņēma vairāk pieteikumu par pieejamo vietu skaitu. Izglītības apakšnozarē bija paredzētas

¹ *Sam Hou Fai* ir dzimis 1962. gadā Džunšānā, Ķīnas Tautas Republikā. Viņš pārcēlās uz Makao 1986. gadā. 1999. gadā *Sam Hou Fai* tika iecelts par Galīgās apelācijas tiesas priekšsēdētāju, un viņš ieņēma šo amatu līdz 2024. gada decembrim.

29 vietas un 31 kandidāts, savukārt darbaspēka apakšnozarē bija 61 kandidāts uz 59 vietām. Saskaņā ar jauno Vēlēšanu likumu pārbaudes procesam bija pakļauti visi kandidāti.

11. augustā notika Izpildvaras vadītāja vēlēšanu komitejas vēlēšanas, un vēlēšanu aktivitātes līmenis bija 88 %, kas ir līdzīgs 87,2 % līmenim 2019. gadā. Konkrētāk, papildus 5347 derīgajiem biļeteniem 18 biļeteni bija tukši un 156 biļeteni tika atzīti par nederīgiem; uz viena biļetena bija uzrakstīts “demokrātija ir mirusi”.

Tobrīd amatā esošais izpildvaras vadītājs *Ho Iat Seng* 21. augustā paziņoja par savu lēmumu nekandidēt atkārtoti veselības apsvērumu dēļ. *Ho Iat Seng* kļuva par pirmo Makao līderi, kas nekandidēja atkārtoti pēc pirmā piecu gadu pilnvaru termiņa beigām.

Sam Huo Fai, kurš 26. augustā bija atkāpies no Galīgās apelācijas tiesas priekšsēdētāja amata, 28. augustā paziņoja par savu nodomu kandidēt uz Makao augstāko amatu. Lai gan *Sam Huo Fai* ir dzimis kontinentālajā kaimiņpilsētā Džunšānā, viņš uzsvēra savu saikni ar Makao, kur viņš dzīvo gandrīz 40 gadus.

29. augustā sākās 15 dienas ilga kandidātu nominācijas periods. Lai gan nominācijas veidlapas, lai kandidētu izpildvaras vadītāja vēlēšanās, pieprasīja 11 personas, tikai *Sam Huo Fai* pārsniedza 66 izvirzītāju robežvērtību. 12. septembrī *Sam Huo Fai* bija nominējušas 386 personas un pārliecinoši kļuva par vienīgo kandidātu vēlēšanās². Vēlēšanu lietu komisija 18. septembrī Vēlēšanu komisija apstiprināja, ka *Sam Huo Fai* ir izturējis nacionālās drošības pārbaudi.

Sam Huo Fai 13. oktobrī ieguva 394 no 400 balsīm, kas ir augstākais rādītājs līdzšinējās Makao izpildvaras vadītāja vēlēšanās.

Pekinā Valsts padome 25. oktobrī nolēma iecelt *Sam Huo Fai* par Makao ĪPA sesto izpildvaras vadītāju. Laikposmā no 31. oktobra līdz 2. novembrim *Sam Huo Fai* apmeklēja Pekinu, lai saņemtu centrālās valdības apstiprinājumu viņa iecelšanai amatā. 1. novembrī viņš tikās ar Ķīnas prezidentu *Xi Jinping* un premjerministru *Li Qiang*.

Pamatojoties uz izpildvaras vadītāja kandidāta ieteikumu, centrālā valdība 30. novembrī izraudzījās galvenās valdības amatpersonas. No pieciem vadošajiem sekretāriem divi, proti, administrācijas un tieslietu sekretārs un drošības sekretārs, bija strādājuši iepriekšējā administrācijā.

Izpildvaras vadītāja amata kandidāts 13. decembrī paziņoja par savas izpildpadomes sastāvu, kurā bija arī Makao iedzīvotājs ar portugāļu mantojumu.

Ķīnas prezidents *Xi Jinping* 20. decembrī apmeklēja Makao, lai pieņemtu jaunā izpildvaras vadītāja un ĪPA vadošo amatpersonu zvērestu un vienlaikus atzīmētu 25. gadadienu kopš Portugāle nodeva Makao Ķīnas Tautas Republikai. ES biroja vadītājs, kā arī citi ES misiju vadītāji/generālkonsuli tika uzaicināti un piedalījās šajā pasākumā. Prezidents *Xi* uzsvēra priekšrocības, ko sniedz “viena valsts, divas sistēmas”, nepieciešamība dažādot ekonomiku un attīstīt Guandunas-Honkongas-Makao Lielā līča apgabalu (arī Hencjinas īpašā ekonomiskā apgabala nozīmi), kā arī uzsvēra Makao unikālo lomu sadarbības un apmaiņas veicināšanā starp Ķīnu un portugāļu valodā runājošām valstīm, kā arī iniciatīvā “Viena josla, viens ceļš”.

² Izpildvaras vadītāja vēlēšanās ir bijis tikai viens kandidāts, izņemot pirmo kandidātu 1999. gadā.

Jaunieceltais izpildvaras vadītājs 24. decembrī vadīja trīs amatpersonu delegāciju vienas dienas vizītē uz Guandžou, lai tiktos ar Guandunas provinces vadītājiem nolūkā stiprināt sadarbību starp Makao un kaimiņos esošo kontinentālo provinci.

Tiesības, brīvības un vienlīdzīgas iespējas

Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes Vispārējā periodiskā pārskata darba grupas sanāksme par Ķīnu, ieskaitot Makao, notika 23. janvārī. Pirms sanāksmes ASV un Krievija iesniedza informāciju par Makao, vēloties noskaidrot, vai Makao kopš pēdējās Vispārējā periodiskā pārskata darba grupas sanāksmes ir pieņēmusi ANO mehānismu ieteikumus.

Cilvēktiesību padome 31. maijā publicēja Ķīnas viedokli par secinājumiem un ieteikumiem. Lai gan ieteikumus cilvēktiesību jomā saistībā ar Makao sniedza trīs valstis, Ķīna pieņēma vienu ieteikumu no Eritrejas, kas aicināja turpināt “veicināt un aizsargāt Makao iedzīvotāju tiesības” saskaņā ar visiem attiecīgajiem vietējiem tiesību aktiem. Pekina paziņoja, ka Burundi ieteikums par palīdzības sniegšanu Makao, lai “veiktu efektīvākus pasākumus mājokļu, nodarbinātības un veselības aprūpes jomā iedzīvotāju labklājības nodrošināšanai”, ir “pieņemts un tiek īstenots”. Ķīna “noraidīja” ASV ieteikumu “izbeigt represīvos pasākumus pret sievietēm, *LGBTIQ+* personām, strādājošajiem un migrējošiem darba ņēmējiem”, norādot, ka tas ir “balstīts uz nepatiesu informāciju”.

Juridisko lietu birojs 5. augustā aicināja “visas sabiedrības grupas un sociālās organizācijas” sniegt komentārus, jo Ķīna gatavojās ANO ziņošanas procesam attiecībā uz Starptautisko konvenciju par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu. Pārskatīšana aptvers laikposmu no 2017. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim. Vietējie plašsaziņas līdzekļi ziņoja, ka šī ir pirmā reize, kad valdība ir lūgusi Makao sabiedrību sniegt ieguldījumu kādā no starptautisko nolīgumu izskatīšanas procesiem.

Saistībā ar darba ņēmēju tiesībām Likumdošanas asambleja 12. janvārī pirmajā lasījumā pieņēma Arodbiedrību likumu³. Pieteikumus arodbiedrību reģistrācijai saskaņā ar likumu ir iespējams iesniegt no 2025. gada 1. janvāra. Divi likumdevēji, kuri balsojumā atturējās, apgalvoja, ka likumprojekts neaizsargā koplīguma slēgšanas tiesības un pilnībā neatspoguļo tiesības, kas paredzētas Makao Pamatlikuma 27. pantā⁴.

Arodbiedrību likumā ir noteikts, ka grupām, kas vēlas piedalīties organizācijās ārpus Makao, ir jāsaņem apstiprinājums no tās locekļiem un izpildvaras vadītāja. Likums arī aizliedz citu valstu likumdevēju vai valdības pārstāvjiem vai personām, kurām piespriests vairāk nekā trīs gadus ilgs cietumsods par pārkāpumiem saistībā ar nacionālo drošību, ieņemt vadošus amatus arodbiedrībās⁵.

Pulcēšanās brīvība joprojām bija ierobežota. Nenotika publiski piemiņas pasākumi, lai atzīmētu 35. gadadienu pēc Tjānaņmeņas protesta demonstrācijas apspiešanas 1989. gadā,

³ Kopš Makao nodošanas 1999. gadā likumdevējs arodbiedrību likuma priekšlikumu bija noraidījis 12 reizes.

⁴ Makao Pamatlikuma 27. pantā ir noteikts, ka Makao iedzīvotājiem ir vārda, preses un publikāciju brīvība, biedrošanās un pulcēšanās brīvība, kā arī brīvība piedalīties gājienos un demonstrācijās, kā arī un tiesības un brīvība veidot arodbiedrības, pievienoties tām un streikot.

⁵ Personām, kas notiesātas par attiecīgajiem nacionālās drošības pārkāpumiem, tiesības ieņemt šādus amatus var tikt atjaunotas saskaņā ar Nacionālās drošības likuma attiecīgajiem noteikumiem.

turklāt piemiņas pasākumi nenotika jau ceturto gadu pēc kārtas. Turklāt viens no bijušajiem protesta demonstrācijas organizētājiem, bijušais prodemokrātiskais likumdevējs, 29. jūnijā atklāja, ka Makao iknedēļas izdevums *Jornal Son Pou* ir pārtraucis publicēt viņa sleju “īpašu politisku iemeslu dēļ”.

Preses brīvība un vārda brīvība joprojām bija ierobežota. Makao Žurnālistu asociācija 7. novembrī nāca klajā ar paziņojumu, aicinot valdību atcelt nevajadzīgus ziņošanas ierobežojumus. Paziņojumā bija norādīts, ka valdība ir “ierobežojusi mediju mitinātāja ziņošanas tiesības”, uzaicinot tikai atsevišķus medijus. Asociācija arī ziņoja, ka mediji “pēdējā laikā vairākkārt ir aicināti atsaukt savus rakstus politiskā spiediena dēļ”.

Iestādes turpināja izmantot imigrācijas noteikumus, lai liegtu personām, kuras tiek uzskatītas par nevēlamām, ieceļot teritorijā. Makao iestādes 15. jūnijā liedza pedagogam žurnālistikas jomā, kuru bija uzaicinājusi Makao Žurnālistu asociācija, iebruukt ĪPA, pamatojoties uz “sabiedrības drošības apsvērumiem”.

Iespējas aizstāvēt LGBTIQ+ personu tiesības joprojām bija ierobežotas. 22. janvārī Kultūras lietu birojs 22. festivālā *Fringe* aizliedza izrādīt interaktīvu priekšnesumu, kurā piedalījās vīrieši sievietu drānās. Trīs dienas vēlāk birojs paskaidroja, ka lēmums par izrādes atcelšanu bija saistīts ar neatbilstību starp faktisko priekšnesumu un saņemto informāciju. Tā pati izrāde tika sniegta teātra festivāla ietvaros kaimiņos esošajā kontinentālajā *Shenzhen* pilsētā.

Jūnijā divām pilsoniskās sabiedrības grupām izdevās organizēt kopienas aktivitātes Praidā mēneša laikā jūnijā.

7. jūlijā vietējā pētniecības ziņojumā tika atklāts, ka LGBTIQ+ kopienas pārstāvji ir saskārušies ar diskrimināciju, vērsoties pēc medicīniskās palīdzības.

II. Ekonomikas attīstība

Makao IKP 2024. gadā salīdzinājumā ar attiecīgo periodu iepriekšējā gadā palielinājās par 8,8 % līdz 384,1 miljardiem MOP (45,4 miljardi EUR). Tas sekoja IKP pieaugumam par 75,1 % 2023. gadā, ko veicināja stingro ar Covid-19 pandēmiju saistīto ierobežojumu atcelšana un tūrisma un azartspēļu ieņēmumu atjaunošanās. Tomēr Makao ekonomika 2024. gadā vēl nebija pilnībā atguvusies līdz pirmspandēmijas līmenim, un IKP (ķēdes) joprojām bija par 13,6 % mazāks nekā 2019. gadā.

2024. gada maijā **Starptautiskais Valūtas fonds (SVF)** publicēja savu IV panta konsultāciju ziņojumu par Makao⁶. SVF prognozes attiecībā uz Makao bija IKP pieaugums par 13,9 % 2024. gadā, par 9,6 % 2025. gadā, par 4,4 % 2026. gadā un par 3 % turpmākajos trīs gados. Izaugsmes riski ietver mazāku nekā prognozēts izaugsmi kontinentālajā Ķīnā, augstākas procentu likmes ilgākā termiņā lielākajās ekonomikās un arvien biežākus ekstrēmus laikapstākļu notikumus. No otras puses, saskaņā ar SVF sniegto informāciju ekonomiku veicinās integrācija ar Lielā liča apgabalu un sekmīga ekonomikas dažādošana.

⁶ Starptautiskais Valūtas fonds, *People's Republic of China – Macao Special Administrative Region 2024 Article IV Consultation Discussions*, dienestu ziņojums (2024. gada maijs): <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/05/29/Peoples-Republic-of-China-Macao-Special-Administrative-Region-2024-Article-IV-Consultation-549654>.

Ekonomikas izaugsmi 2024. gadā veicināja **tūristu skaita pieaugums**. Gada laikā Makao apmeklēja 34,9 miljoni cilvēku (70,1 % no kontinentālās Ķīnas un 20,6 % no Honkongas). Tas ir pieaugums par 23,8 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, bet vēl aizvien par 11,4 % mazāk nekā 2019. gadā (pirms Covid-19 pandēmijas), kad Makao apmeklēja 39,4 miljoni cilvēku. Vidējais viesnīcu noslogojums 2024. gadā bija 86,5 %, kas ir mazāk par 90,8 % 2019. gadā, bet vairāk par 81,2 % 2023. gadā un 38,5 % 2022. gadā.

Makao ekonomikas izaugsmi visvairāk veicināja **azartspēles un ar tām saistītās nozares**, lielā mērā pateicoties tūristiem. 2024. gadā ieņēmumi no azartspēlēm turpināja palielināties un sasniedza 227,4 miljardus MOP (26,9 miljardi EUR), un tas ir pieaugums par 23,8 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Tomēr ieņēmumi no azartspēlēm joprojām bija par 22,5 % mazāki salīdzinājumā ar 293,3 miljardiem (34,7 miljardi EUR), kas tika gūti pirms pandēmijas (2019. gadā).

Bezdarba līmenis 2024. gadā samazinājās līdz 1,8 % no 2,7 % 2023. gadā un 3,7 % 2022. gadā un atgriezās pirmspandēmijas līmenī (1,7 % 2019. gadā).

Inflācija gada laikā saglabājās zema – vidējais vispārējais patēriņa cenu indekss pieauga par 0,7 %.

2024. gadā valdība reģistrēja **fiskālo pārpalikumu** 31,0 miljarda MOP apmērā (3,7 miljardi EUR), un pārpalikums 29,0 miljardu EUR apmērā (3,4 miljardi EUR) tika reģistrēts arī 2023. gadā. Fiskālās rezerves decembra beigās sasniedza 616 miljardus MOP (72,9 miljardi EUR), kas ir par 6,2 % vairāk nekā attiecīgajā periodā iepriekšējā gadā, bet par 6,4 % mazāk nekā pirms pandēmijas (579 miljardi MOP). Rezerves ir pietiekamas, lai segtu valsts izdevumus sešus ar pusi gadus.

Ārvalstu tiešie ieguldījumi (ĀTI) Makao 2023. gadā sasniedza 383 miljardus MOP (45,3 miljardi EUR), kas ir par 4,2 % vairāk nekā iepriekšējā gadā. Honkonga un kontinentālā Ķīna bija lielākie ĀTI avoti.

Ekonomikas politika

Izpildvaras vadītājs *Sam Hou Fai* paziņoja par jaunās administrācijas **ekonomikas prioritātēm**, proti, veicināt Makao ekonomikas dažādošanu, uzlabot iedzīvotāju labklājību (tai skaitā sociālo nodrošinājumu, veselības aprūpi, vecāka gadagājuma cilvēku aprūpi un pilsētu pārveidi), turpināt attīstīt Makao kā tiltu starp kontinentālo Ķīnu un portugāļu valodā runājošām valstīm, turpināt integrāciju ar kontinentālo Ķīnu un piedalīties kontinentālās Ķīnas ekonomikas attīstībā, kā arī uzlabot pārvaldību.

Azartspēļu nozarē kazino koncesionāriem ir jāiegulda ar azartspēlēm nesaistītās darbībās, lai atbalstītu Makao ekonomikas dažādošanu. Gada laikā tika veiktas izmaiņas regulējumā attiecībā uz azartspēlēm. Aprīlī tika pieņemts jauns tiesiskais regulējums (Likums Nr. 7/2024)⁷ par aizdevumu piešķiršanu azartspēļu spēlēšanai kazino. Tas piešķir ekskluzīvas pilnvaras kazino koncesionāriem attiecināt aizdevumu tieši uz klientiem. Tādējādi tiek ierobežota azartspēļu reklamētāju loma un ietekme. Šiem reklamētājiem iepriekš bija būtiska nozīme augstu likmju spēlētāju piesaistē, un tie piešķīra viņiem aizdevumus. Tagad azartspēļu

⁷ Makao Īpašās pārvaldes apgabala (MĪPA) valdības oficiālais biļetens, <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/17/lei07.asp>.

reklamētāji var rīkoties tikai kā koncesionāru aģenti. Oktobrī tika pieņemts Likums Nr. 20/2024⁸, lai apkarotu ar azartspēlēm saistītas nelikumīgas darbības un noziegumus, palielinātu naudas sodus par nodarījumiem, kas saistīti ar azartspēlēm, un noteiktu kriminālatbildību par nelikumīgiem aizdevumiem un valūtas maiņu saistībā ar azartspēlēm, kā arī neatļautu tiešsaistes azartspēļu darbību.

Turpinājās Makao **ekonomikas dažādošanas stratēģijas** īstenošana ar mērķi attīstīt tā sauktās “1 + 4” nozares. “1” nozīmē tūrisma un brīvā laika pavadīšanu, bet ar “4” apzīmētās citas nozares ir veselības aprūpe ar uzsvaru uz tradicionālo ķīniešu medicīnu, finanšu pakalpojumi, jaunās tehnoloģijas, kā arī konferences un izstādes, tirdzniecība, kultūra un sports. Galvenais mērķis ir dažādot vietējo ekonomiku, palielinot ar azartspēlēm nesaistītu nozaru pienesumu līdz 60 % no IKP. Saskaņā ar SVF (IV panta ziņojums, 2024. gada maijs) azartspēļu nozares dominējošais stāvoklis rada neaizsargātību un uzsver nepieciešamību dažādot ekonomiku, tai skaitā uzlabojot efektivitāti un resursu sadali, stimulējot pētniecību, izstrādi un inovāciju, veicinot darbaspēka prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju un racionalizējot darba tiesību un darījumdarbības regulējumu. SVF arī aicināja apsvērt iespējamo negatīvo blakusietekmi, tirdzniecības izkropļojumus un pārvaldības riskus, ko varētu radīt diversifikācijas politika.

Nozares pārstāvji uzskata, ka **diversificēta talantu fonda trūkums** Makao joprojām ir šķērslis ekonomikas dažādošanai. Īstenojot trīs nesen uzsāktās talantu meklēšanas programmas, talantu sarakstos 2024. gadā tika iekļautas tikai 470 personas.

Iniciatīvas **jauno tehnoloģiju un inovāciju** atbalstam ietver nodokļu atvieglojumus, finansējumu pētniecībai un attīstībai un sadarbību ar Hencjinu un Lielā liča apgabalu⁹. Saskaņā ar valdības avotiem, īstenojot Makao Tehnoloģiju uzņēmumu sertifikācijas programmu (uzsākta 2024. gada oktobrī), ir sertificēti 33 uzņēmumi, kuri nodarbina 1300 darbinieku. Martā tika pieņemts jauns regulējums datu centru izveidei un darbībai¹⁰.

Saistībā ar **konferencēm un izstādēm** jānorāda, ka 2024. gada pirmajos trijos ceturkšņos Makao notika 1011 *MICE* (sanāksmes, promocijas pasākumi, konferences un izstādes) pasākumi, un tas ir par 29,8 % vairāk nekā iepriekšējā gadā, un kopumā tika sasniegts 2019. gada līmenis.

Veselības jomā Makao Savienības slimnīca sāka darbību septembrī, tādējādi atbalstot medicīniskā, labsajūtas un veselības aprūpes tūrisma attīstību uz Makao. Lai popularizētu Ķīnas medicīnu, cita starpā Hencjinā ir izveidots Tradicionālās ķīniešu medicīnas zinātnes un tehnoloģiju industriālais parks sadarbībai starp Guandunu un Makao. Saskaņā ar valdības sniegto informāciju kopš 2024. gadā portugāļu valodā runājošajās valstīs ir reģistrētas 24 ķīniešu tradicionālās zāles.

Finanšu pakalpojumu jomā pārvaldes iestāžu mērķis ir izveidot vietēja mēroga obligāciju tirgu (tai skaitā zaļās obligācijas un Ķīnas kontinentālās daļas iestāžu un uzņēmumu obligāciju kotēšanu), attīstīt bagātības pārvaldības un finanšu līzinga darbības, investīciju banku

⁸ Makao īpašās pārvaldes apgabala (MĪPA) valdības oficiālais biļetens, <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/44/lei20.asp>

⁹ Makao īpašās pārvaldes apgabala valdība (MĪPA), *Review of the Government's Work in the Fiscal Year 2024*, 2024. gada novembris, <https://www.gov.mo/en/wp-content/uploads/sites/2/2024/12/2024Review.pdf>.

¹⁰ Makao īpašās pārvaldes apgabala (MĪPA) valdības oficiālais biļetens, <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/13/regadm13.asp>.

pakalpojumus un pārrobežu norēķinus juaņās. Gada laikā turpinājās darbs saistībā ar finanšu nozares regulējuma pārskatīšanu. Jūlijā tika pieņemts Apdrošināšanas starpniecības darbību likums (stājas spēkā 2025. gada 1. augustā), ar ko groza licencēšanas sistēmu, darbības standartus un uzraudzības sistēmu apdrošināšanas nozarē. Novembrī Leģislatīvajai asamblejai tika iesniegts jauns Ieguldījumu fondu likums, lai modernizētu fondu regulējumu un veicinātu fondu pārvaldības nozari. Valdība turpināja pētīt arī digitālās Makao patakas (e-MOP) izveides iespējas. 2024. gada septembrī Makao emitēto vai biržā kotēto neatmaksāto obligāciju vērtība sasniedza 740 miljardus MOP (87,5 miljardi EUR), un kopumā darbībai Makao bija licencētas 102 finanšu iestādes.

Saskaņā ar SVF (IV panta ziņojums, 2024. gada maijs) iniciatīvas finanšu sistēmas modernizācijai un stiprināšanai būtu jāīsteno vienlaikus ar centieniem pārvaldīt saistītos riskus. SVF aicināja īstenot politiku, lai stiprinātu finanšu sistēmas stabilitāti un risku pārvaldību, tai skaitā veidojot lielākus banku uzkrājumus, vācot detalizētākus datus par ienākumus nenesošiem aizdevumiem un starpbanku kredītiem, uzlabojot maksātnespējas, parādu neregulēšanas un pārstrukturēšanas regulējumu, uzraugot kontinentālās Ķīnas aizņēmēju riskus, banku ar lielām ārvalstu saistībām likviditātes stāvokli un nebanku finanšu sektoru. SVF norādīja, ka Makao ir plašas fiskālās iespējas, un aicināja palēnināt fiskālās konsolidācijas tempu. Tas noteica galvenās fiskālās politikas prioritātes, kas ietver cilvēkkapitāla un fiziskā kapitāla izdevumu palielināšanu, ar azartspēlēm nesaistīto nozaru attīstību un izaugsmes ilgtspējas un ārējās līdzsvarošanas uzlabošanu.

Vides politikas jomā elektrisko transportlīdzekļu skaits Makao līdz septembrim bija palielinājies līdz 10 978 transportlīdzekļiem (no 1339 transportlīdzekļiem 2020. gadā), tika pabeigta Makao galvenā atkritumu sadedzināšanas centra paplašināšana un veikts darbs plūdu samazināšanai. Martā notika 2024. gada Makao Starptautiskais sadarbības vides jomā forums un izstāde (*MIECF*).

Valdība turpināja piešķirt **finansīālu atbalstu iedzīvotājiem**, tai skaitā naudas pabalstus saskaņā ar Labklājības veicināšanas shēmu, kā arī veselības aprūpes kuponus, subsīdijas elektroenerģijas rēķinu un mācību maksas segšanai, kā arī vecuma un invaliditātes pabalstus.

Gada laikā tika veikti darbi saistībā ar infrastruktūru, tai skaitā transporta infrastruktūru, kā arī Makao Starptautiskās lidostas paplašināšana un mājokļu un valdības un izglītības iestāžu būvniecība.

Ekonomiskā integrācija ar kontinentālo Ķīnu

Makao sevi pozicionē kā platformu un tiltu starp kontinentālo Ķīnu un portugāļu valodā runājošajām valstīm (tai skaitā attiecībā uz tūrisma, darījumdarbības un finanšu pakalpojumiem). Aprīlī Makao notika sestā Ķīnas un portugāļu valodā runājošo valstu Ekonomiskās un tirdzniecības sadarbības foruma ministru konference, un tika parakstīts stratēģiskais plāns sadarbībai ekonomikas un tirdzniecības jomā 2024.–2027. gadam. Gada laikā tika atvērts Ķīnas un portugāļu valodā runājošo valstu Tehnoloģiju centrs.

Makao ekonomiku lielā mērā ietekmē ceļotāji no kontinentālās Ķīnas, kas dodas uz ĪPA saistībā ar tūrisma un azartspēlēm. Kontinentālā Ķīna ir arī Makao lielākā preču tirdzniecības partnere, kas 2024. gadā veidoja 28,3 % no kopējā apjoma, un 2023. gadā tā bija otrais lielākais ārvalstu tiešo ieguldījumu avots (jaunākie pieejamie dati).

Makao turpina ekonomisko integrāciju ar kontinentālo Ķīnu, tai skaitā ar Guandunu-Honkongas-Makao Lielā liča apgabala un Guandunu un Makao intensīvās sadarbības zonas Hencjinā starpniecību.

Guandunas un Makao intensīvās sadarbības zona Hencjinā ir aptuveni 100 kvadrātkilometru liela teritorija (aptuveni trīs reizes lielāka par Makao), kas atrodas blakus Makao Guandunas provincē kontinentālajā Ķīnā un ko kopīgi pārvalda Guanduna un Makao. Tā nodrošina papildu zemi Makao ekonomikas dažādošanai un ekonomikas integrācijai ar kontinentālo Ķīnu. Šajā zonā attīstītās nozares cita starpā ir inovācija un tehnoloģijas, veselības aprūpe un ķīniešu tradicionālā medicīna, kā arī finanšu pakalpojumi un *MICE*. Saskaņā ar Makao valdības sniegto informāciju Hencjinas IKP bija 37,3 miljardi CNY (4,9 miljardi EUR), un Hencjinā dzīvoja 16 539 Makao iedzīvotāji, turklāt zonā (2024. gada septembrī) bija izveidots 6461 Makao uzņēmums.

Martā stājās spēkā jauns muitas režīms, un saskaņā ar to preces, ko ieved Hencjinas sadarbības zonā no Makao, ir atbrīvotas no kontinentālās Ķīnas nodokļa¹¹. Tas precēm no ĪPA nodrošina preferenciālu piekļuvi Hencjinai (kontinentālās Ķīnas nodokļi tiktu piemēroti, ja preces vēlāk izvestu no Hencjinas, lai ievestu citās kontinentālās Ķīnas daļās). Decembrī tika parakstīts saprašanās memorands par to, ka Makao Starptautiskā lidosta Hencjinā būvē gaisa kravas pārveidošanas centru. Iniciatīvas turpmākas integrācijas veicināšanai ietvēra cilvēku mobilitātes veicināšanu, muitas racionalizēšanu, elektronisko maksājumu un divvalūtu maksājumu atvieglošanu Hencjinā un atbalstu Makao iedzīvotājiem, lai viņi varētu dzīvot un strādāt Hencjinā (piemēram, īstenots mājokļu projekts 2023. gadā, atvērta skola Hencjinā Makao bērniem (2024. g.), kā arī Makao veselības aprūpes kuponi attiecināti uz zonu).

Gada laikā tika veiktas izmaiņas **Pārrobežu ieguldījumu pārvaldības apvienotajā shēmā**, ko īsteno Guandunā-Honkongā-Makao Lielā liča apgabalā; tā tika uzsākta 2021. gadā, lai atbilstīgi kontinentālās daļas Ķīnas, Honkongas un Makao iedzīvotāji varētu veikt investīcijas ieguldījumu pārvaldības produktos, ko piedāvā bankas to tirgos. Izmaiņas ietver kontinentālās daļas ieguldītāju atbilstības kritēriju precizēšanu, iesaistīto iestāžu (tai skaitā attiecīgo vērtspapīru sabiedrību) un atbilstīgo produktu darbības jomas paplašināšanu, individuālo ieguldītāju kvotu palielināšanu un reklamēšanas un pārdošanas noteikumu uzlabošanu.

Oktobrī tika parakstīta otrā vienošanās par grozījumiem **Nolīgumā par kontinentālās Ķīnas un Makao ciešāku ekonomisko partnerību tirdzniecības ar pakalpojumiem jomā**. Ar vienošanos tiek ieviesti papildu liberalizācijas pasākumi vairākās pakalpojumu nozarēs, un tās mērķis ir atvieglot Makao pakalpojumu ienākšanu un darbībumdarbību kontinentālajā daļā un profesionālās kvalifikācijas iegūšanu, lai varētu praktizēt kontinentālajā daļā. Vienošanās arī atvieglo noteikumus ārvalstu uzņēmumiem, tai skaitā Eiropas Savienības uzņēmumiem, Makao, lai tos varētu atzīt par pakalpojumu sniedzējiem un lai tie varētu piemērot *CEPA*.

III. Attiecības starp Makao un kontinentālo Ķīnu

Ķīnas prezidents *Xi Jinping* apmeklēja Makao 18.–20. decembrī, lai atzīmētu nodošanas 25. gadadienu. Tā bija viņa pirmā vizīte Makao kopš 2019. gada. *Xi Jinping* vadīja Makao sestā termiņa valdības inaugurācijas ceremoniju un pieņēma izpildvaras vadītāja *Sam Hou Fai* nodoto zvērestu.

¹¹ Makao īpašās pārvaldes apgabala valdības paziņojums presei, <https://www.gov.mo/en/news/321684/>.

Xi Jinping 20. decembrī iezīmēja jaunās administrācijas četras prioritātes, un tās ir: veikt darbu, lai panāktu atbilstīgu un dažādotu ekonomikas attīstību; uzlabot pārvaldības spējas; paplašināt starptautiskos tīklus; kā arī veicināt sabiedrības vienotību stabilitāti, arī aizsargāt valsts drošību.

Xi Jinping arī norādīja, ka projekti Hencjinas sadarbības zonā Džuhai nedrīkst būt pretrunā Pekinas politikas mērķiem. *Xi Jinping* uzsvēra, ka “centrālā valdība pieņēma lēmumu attīstīt Hencjinu, lai veicinātu pienācīgi diversificētu Makao ekonomikas attīstību un atvieglotu Makao iedzīvotāju dzīvi un darbu”.

Pirms *Xi Jinping* apmeklējuma un gadadienas vismaz divi Makao iedzīvotāji, kas dzīvo ārvalstīs, atklāja plašsaziņas līdzekļiem, ka viņus ar teksta ziņām ir uzrunājušas kontinentālās daļas drošības amatpersonas. Aktīvists no Makao, kurš patlaban dzīvo Apvienotajā Karalistē, atklāja, ka viņš tika aicināts “nepublicēt nesaskaņotu viedokli medijos un sociālo mediju platformās”. Prodēmokrātisks žurnālists, kurš patlaban dzīvo Taivanā, saņēma līdzīgu brīdinājumu.

18. jūlijā noslēdzās Ķīnas Komunistiskās partijas (ĶKP) Divdesmitās centrālās komitejas trešā plenārsēde, kurā tika izklāstīts ekonomikas attīstības virziens. Trešās plenārsēdes lēmuma sadaļā “Panākt augsta līmeņa atvērtību” ir norādīts, ka, “izmantojot politikas “viena valsts, divas sistēmas” institucionālās priekšrocības, mēs (partija) atbalstīsim Honkongu un Makao, lai tās kļūtu par starptautiskajiem centriem augsta līmeņiem talantiem, un uzlabosim attiecīgos mehānismus, lai abiem reģioniem būtu lielāka nozīme, Ķīnai atveroties pasaulei. Mēs veicināsim Guandunas, Honkongas un Makao sadarbību Lielā līča reģionā, sekmējot noteikumu un mehānismu ciešāku saskaņošanu.”

Pēc Makao valdības lūguma Nacionālā tautas kongresa Konstitūcijas un tiesību komitejas priekšsēdētāja vietnieks *Shen Chunyao* un Tirdzniecības ministrijas ĶKP vadības grupas sekretārs un tirdzniecības ministrs *Wang Wentao* 27. un 28. augustā apmeklēja Makao, lai skaidrotu trešās plenārsēdes lēmuma ietekmi uz ĪPA. Abas amatpersonas rīkoja slēgtas sanāksmes, kurās piedalījās aptuveni 380 centrālās valdības amatpersonas un pilsētā esošo valstij piederošo uzņēmumu vadītāji. Notika vēl viena sanāksme, kurā piedalījās aptuveni 500 pārstāvji no darījumdarbības un profesionālajām aprindām, kā arī izglītības, mediju un jaunatnes nozarēm.

Makao 13.–19. maijā apmeklēja Honkongas un Makao lietu darba biroja direktors *Xia Baolong*. Sava apmeklējuma laikā, kas ilga septiņas dienas, *Xia Baolong* piedalījās vairāk nekā 40 sanāksmēs un pasākumos. Pasākumos piedalījās valdības amatpersonas, tiesu un likumdošanas iestāžu darbinieki, kā arī vietējie Nacionālā tautas kongresa un Ķīnas Tautas politiskās konsultatīvās konferences locekļi. *Xia Baolong* pievērsās medicīnai, tehnoloģijām, izglītībai un jaunatnei.

15. aprīlī tika atzīmēta Valsts drošības izglītības diena un prezidenta *Xi Jinping* ierosinātās koncepcijas “Holistiska pieeja valsts drošībai” desmitā gadadiena. Centrālās valdības koordinācijas biroja Makao *Zheng Xincong* atkārtoti uzsvēra, ka attiecībā uz valsts drošības aizsardzību “ir būtiska tikai “vienas valsts” atbildība, nevis “divu sistēmu” atšķirības”.

25. decembrī tika iecelti Nacionālā Tautas kongresa Pastāvīgās komitejas Makao īpašās pārvaldes apgabala sestā pilnvaru termiņa Pamattiesību komitejas locekļi. Direktora *Shen*

Chunyao vadītās desmit locekļu komitejas (pieci locekļi no kontinentālās Ķīnas un pieci no Makao) darbības termiņš būs pieci gadi.

IV. Makao divpusējās attiecības un sadarbība 2024. gadā

Mērķis 1992. gada Nolīgumam par tirdzniecību un sadarbību starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Makao bija vēl vairāk stiprināt attiecības starp ES un Makao. Nolīgums attiecas uz sadarbību tirdzniecības, ekonomikas, zinātnes un tehnoloģiju jomā.

ES un Makao Apvienotā komiteja ir platforma dialogam starp Makao un ES vairākās jomās. Pēdējā **Apvienotās komitejas sanāksme** notika 2019. gadā.

Eiropas Savienības birojs 2024. gadā organizēja svinības, atzīmējot Eiropas dienu, un tas bija pirmais pasākums kopš ar Covid-19 saistīto ceļošanas ierobežojumu atcelšanas. Pašreizējais Eiropas Savienības biroja Honkongā un Makao vadītājs stājās amatā 2024. gada septembrī un tikās ar Makao amatpersonām (arī ar izpildvaras vadītāju) un ieinteresētajām personām no uzņēmēju aprindām un pilsoniskās sabiedrības.

2024. gadā **ES bija Makao otrā lielākā preču tirdzniecības partnere**, veidojot 26,6 % no Makao kopējā tirdzniecības apjoma (salīdzinājumā ar kontinentālās Ķīnas, kas ir Makao lielākā tirdzniecības partnere, daļu 28,3 % apmērā).

Pamatojoties uz *Eurostat* datiem, **ES divpusējā preču tirdzniecība ar Makao** 2024. gadā sasniedza 1037 miljonus EUR, un to veidoja galvenokārt ES eksports uz Makao (954 miljoni EUR). ES eksportu uz Makao galvenokārt veidoja drēbes un apģērbs, juvelierizstrādājumi, ādas izstrādājumi un luksuspreces.

ES bija ceturtais lielākais ārvalstu tiešo ieguldījumu (ĀTI) avots Makao 2023. gadā (izņemot ārzonas centrus), atpaliekot vien no Honkongas, Ķīnas kontinentālās daļas un ASV. Saskaņā ar Makao oficiālajiem statistikas datiem 2023. gadā ES ieguldījumi veidoja 5,5 % no kopējiem ĀTI (izņemot ārzonas centrus). Saskaņā ar *Eurostat* datiem ES ĀTI Makao 2023. gada beigās (jaunākie pieejamie dati) veidoja 1,46 miljardus EUR, savukārt Makao ĀTI ES sasniedza 984 miljonus EUR.

ES, Honkongas un Makao politikas dialoga atbalsta mehānisma projekts no 2024. gada sākuma līdz maijam nodrošināja platformu diskusijām par dažādiem tematiem, piemēram, ilgtspējas jautājumu. 2024. gada decembrī tika uzsākts jauns politikas dialogs un publiskās diplomātijas mehānisms Honkongai un Makao. Šis trīs gadu projekts atbalsta ES biroja pastāvīgu sadarbību ar galvenajiem partneriem Makao par savstarpēji interesējošiem stratēģiskiem jautājumiem, galvenokārt rīkojot kopīgus pasākumus, veicot pētījumu un sagatavojot pamanāmības materiālus.